

SCHEIBER HUGÓ (1873-1950)

Japán nappali tűzijáték a berlini Luna Parkban |
Japanese Daytime Fireworks in the Berlin Luna Park, 1925

Olaj, papírlemez | Oil on paperboard, 69 x 46 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: Scheiber 1925.
Hátoldalon felirat | Inscription on the reverse:
Kugler u., Japán tűzijáték nappal a berlini Luna-parkban, Revü 4. szám mell., Szarvas

Kezdő ár | Starting price: 30 000 000 Ft / 83 333 EUR
Becsérték: 50 000 000 – 70 000 000 Ft
Estimate: 138 889 – 194 444 EUR

AUKCIONÁLVA | AUCTIONED:

| A Bizományi Áruház Vállalat 32. Képauciója, Budapest, 1973. december, kat. 289. (Léghajó címmel)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

- | Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában, Budapest, Kieselbach Galéria, 2014. október 31. – 2014. november 21., 105. oldal
- | Berlin-Budapest. Képzőművészeti kapcsolatok Berlin és Budapest között. Budapest, Virág Judit Galéria, 2016. október 26. – november 27., 185. oldal
- | Van Fauvisme tot Surrealisme. Joodse avant-gardekunstenaars. Joods Historisch Museum, Amsterdam, 2017, 107. oldal
- | L'Avant-Garde Hongroise à la Galerie Der Sturm (1913-1932). Galerie Minoture, Párizs, 2018

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

- | Ma Este, 1925. július 23., 32. oldal

A Berlinische Galerie jelezte, hogy a festményt – amennyiben az új tulajdonos is beleegyezik – szeretné kölcsönkérni az „Ungarische Kunst in Berlin 1910-1933” című, 2022. november 4. és 2023. február 6. között megrendezendő, az 1910 és 1933 között Berlinben élő, alkotó és kiállító magyar művészeket bemutató kiállítására.

Scheiber
H

A huszadik század elején az amerikai Coney Island mintájára Európa több nagyvárosában, köztük Budapesten is, hatalmas vidámparkok épültek, melyek színes programokkal, éttermekkel, játékokkal és kalandokkal vonzották a szórakozni vágyó közönséget. A legnagyobb látványosság azonban a berlini Halensee partján elterülő Luna Park volt, amely 1909-ben nyitotta meg kapuit, és naponta akár 50 000 látogatót is fogadott.

„A Luna-Parkban mozgalmas az élet, berlini szak kifejezéssel élve: Grosser Betrieb van esténként. A Luna Park nagyjában megfelel a pesti Angol Parknak, csak valamivel nagyobb és díszesebb. Estefelől autók és villamosok százai ontják magukból a szórakozni vágyó emberek tömegét, a Luna Park pedig, mintegy varázsütésre, megtelik színnel, élettel, mozgással. A bejárat után hosszú gyönyörűen világított folyosón megy végig az ember és a végére érve néhány méterrel maga alatt látja elte-

rülni magát a parkot és közepén a tavat. A parkot két oldalról magas teraszok veszik körül, melynek minden emeletén éttermek, bárók és kávéházak vannak, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a tóra” – írta a Pesti Hírlap berlini tudósítója 1925 nyarán, éppen abban az időben, amikor Scheiber a most aukcióra kerülő képet festette. Részletes és olvasmányos beszámolójában pontos leírást ad, milyen látványosságokkal, programokkal és izgalommal várta a Luna Park a látogatókat:

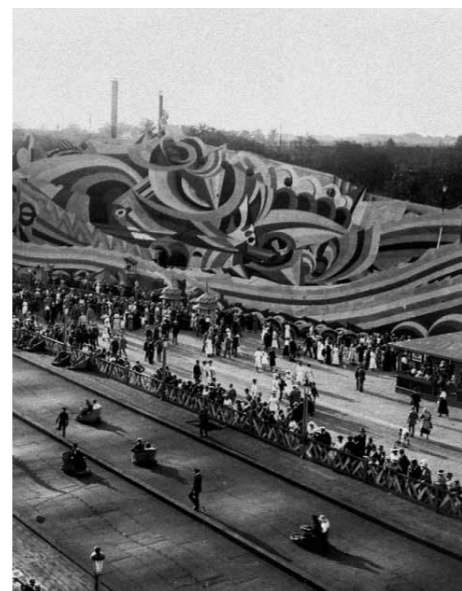
1. A berlini Luna Park

2. Tűzijáték a Luna Parkban

3. A berlini Luna Park

4. A berlini Luna Park, 1925

5. A berlini Luna Park

6. A berlini Luna Park

„A tó partján hatalmas sétány, közepütt emelvényes zenekar, a padokon pedig vidáman folyik a flörtölés. A teraszok mögött van a park szórakoztató, látványos része. Itt megtaláljuk mindazt, amit már Pesten is ismerünk: a hullámvasutat, az elvarázsolt kastélyt, a csodakereket és egyéb bolondságokat, azonkívül valami újat is. Egy több emeletes magas építményt, melynek tetejéről kerek

csónakon egyenesen a tó közepébe csónakázhat a vállalkozó szellemű szórakozó.” Ezt az építményt és a csúszdán lecsúszó csónakokat láthatjuk Scheiber festményén is. „A legnagyobb helyet a szerencsejátékos bódék foglalják el. A huszadik század legszenialisabb trükkjei segítségével szedik itt el az ember pénzét, viszont, akinek szerencséje van, nyerhet itt valóságos házat, hozzá felszerelést,

a garagejába autót, szobái díszítésére megszámlálhatatlan mennyiségű »Teddy« medvét és végül állatsereglete kiegészítésére eleven papagályt (sic!) és cerkófmajmot. Szóval van itt minden, mi szem-szájnak ingere és minden tele van emberekkel! Kikiáltók ordítanak, nyertesek nevetnek, vesztesek káromkodnak, itt-ott felcsendül egy női kacaj vagy elriácsolja magát egy papagály, hangulatban te-

hát nincs hiány. Tíz óraker elalszik minden lámpa, elsötétülnek a tornyokban felállított színes reflektorok, a tavon pedig kigyullad a tűzijáték szemkápráztató csillogásával. Ezerszínű röppenytűk, rakéták hasítják át a csillagos mennyeboltozatot, aranyeső hullik alá, tűzkerekek szórják sziporkáikat és görögtűz vonja be bíborával a házakat, embereket, fákat, tavat, mindent!”¹

A két háború között Berlin – a nemzetközi művészeti élet és az európai avantgárd központja – számos magyar művész életében meghatározó szerepet töltött be. A hatalmas lendülettel fejlődő város szabad szellemisége, dinamikus és új kezdeményezésekre nyitott légköre Európa minden tájáról vonzotta a progresszív gondolkodású alkotókat. Izmusok sokasága született

ezekben az években, melyekben vezető szerepet Herwarth Walden és a Der Sturm galéria köré csoportosuló művészek játszottak. Walden zseniális érzékkel válogatta össze az avantgárd tehetséges európai képviselőit, olyan művészek mutatkozhattak be nála, mint Marc Chagall, Vaszilij Kandinszkij vagy Alexander Archipenko. A Der Sturmban kiállítani a legnagyobb elismerést

7. Luna Parkban, Berlin

8. Luna Parkban, Berlin

9-11. A berlini Luna Park

12. Umberto Boccioni: Szimultán víziók, 1912
Von der Heydt Múzeum, Wuppertal

12. Gino Severini: Fesztivál a Montmartre-on, 1913

14. Joseph Stella: Coney Island, 1913-1914
Yale University Art Gallery, Gift of Collection Société Anonyme

jelentette, és egyben ugródeszkát is a tengerentúli karrierhez. Moholy-Nagy László, Kádár Béla és Scheiber Hugó életében is kiemelkedően fontos szerepet játszott az a néhány év, amelyet Berlinben töltöttek.

Rövid idő alatt Scheiber a Der Sturm meghatározó művészevé lépett elő. 1924-es első kiállításán főként városi, utcai jeleneteket ábrázoló, nagyméretű szénrajzokat mutatott be. Sokat dolgozott Berlinben, vehemens, extrovertált

természetéből fakadóan élvezte a nagyváros dinamizmusát. Tobzódott a témákban, és terjedelmes, hosszú oeuvrejének legeredetibb és leginvenciózusabb darabjait készítette a német fővárosban. Megfestette a nyüzsgő metropolisz megannyi részletét, a parkokat, stadionokat, gyárépületeket, valamint a kávéházak, cirkusok, kabarék éjszakai világát. Ahogyan egy interjúban említette: „Nekem nincs műtermem, nem dolgozom modellel. Sétálok az utcán, mondjuk a ligetben, megfog a körhinta hullámszásának

ritmusa, az Angol Parkban sétáló nők vonala, és kialakul bennem valami érzés-kaleidoszkóp-féle, és nemcsak azt vetem papírra, amit látok, hanem amit érzek is. Akik nem értik, ráfogják, hogy ez expresszionizmus. Hát nem az, de nem is fontos, minek hívjuk.”²

Scheiber pontosan ismerte a korszak meghatározó izmusait, és kiváló érzékel keverte az expresszionizmus, a futurizmus és a konstruktivizmus egyes elemeit, amelyekből rendkívül

szellemes, egyéni, dekoratív formanyelvet alakított ki. „A MA aktivistái (Berény, Bortnyik, Uitz, Tihanyi) mellett egy évtizeddel később, a húszas évek Berlinjében Kádár Béla és Scheiber Hugó a kubista-futurista-expresszionista irányzatok konszolidált, dekoratív vonulatát fedezték fel a maguk számára. Stilizált, leegyszerűsített formákkal, felszabdalt és önkényesen újjáépített képi síkokkal, lendületesen ívelő vonalakkal, torzított alakzatokkal kezdtek dolgozni. A futurista festészet új tematikája, a nagyvárosi élet löktetése, a sebesség, a mozgás, a ritmus

érezkeltetése elsősorban Scheiber kompozícióit jellemezte. Egyes művein felülről nézve, madártávlatból láttatta a várost, a masszív sűrűsödő örvénylő tömeget.”³

A most aukcióra kerülő festmény felfokozott, dinamikus festésmódja, valamint a körkörös, vibráló foltok a vidámpark sodró forgatagát idézik. Ahogyan a fenti újságcikk is említi, a tűzijáték fénye bíborszínűvé festi az égboltot, alatta pedig a csónakázó, táncoló, éljenző berlini közön-

séget láthatjuk. A Luna Park Scheiber nagyváros ciklusának egyik legizgalmasabb darabja, amely nemcsak a művész berlini időszakának állít emléket, hanem fontos kordokumentum is egyben: pillanatkép Európa egykori legnagyobb és legnépszerűbb szórakoztatóközpontjának mindennapjairól. A festmény korábban már számos kiállításon szerepelt itthon és külföldön egyaránt. Amennyiben új tulajdonosa is hozzájárul, 2022 őszére egy neves német múzeum kérte kölcsön, hogy bemutassa egy nagyszabású tárlaton.

1 Korai nyár Berlinben. Pesti Hírlap, 1925. június 26.
2 Színházi Élet, 1929, 24. szám, 31-32.
3 Gergely Mariann: Marinetti nyomában. Artmagazin, 2010, 39. sz. 52-56.

